

Francia saláta

Francia filmnapok

Corvin Budapest Filmpalota

2000. április 13–április 15.

„Mert ez a legszebb” – válaszolta a legenda szerint Edith Piaf, amikor arról faggatták, hogy a francia nyelv teljes szókincséből miért csak és kizárólag a szerelemről énekel. Úgy tűnik Franciaországban azóta sem rendezték át az értékrendet: a francia filmnapokra hozzánk is eljutott válogatás követi a piafi hagyományt. Érzelmek és kapcsolatok minden mennyiségben és 'hál istennek minden formában. Az erotikus tündérmesétől a keserédes mindennapokig, a történelmi sorstragédiáktól az áltörténelmi pamfletig üdítően sokféle variáció született, üdítően sokféle végkicsengéssel.

Természetesen a felsorolást illik Régis Warnier *Kelet-Nyugat* című, idén Oscarra is jelölt eposzával kezdeni. Warnier, aki az *Indokínáért* már begyűjtött egy Oscart, nem változtat az egyszer már bevált recepten: egyéni sorstragédiák a történelmi vihar háttére előtt. Végzetízű konfliktus negyven év távlatába ágyazva. Pontos, precíz, tiszteletreméltóan nagyívűnek tervezett produkció, festői környezettel, igazi helyszínekkal és az ukrán nemzeti úszóválogatottal. Megbízható színészek, élükön az EU-kompatibilis Oleg Mensikovval. Nagy meglepetés vagy nagy csalódás nem érheti a nézőt: egy-két dialógus, a játék a nyelvekkel és főleg Mensikov még az Oscar-elvárások fölé is tolják a filmet. Érdemes lenne elgondolkodni azon, mennyit változtatott volna ezen a túl kerek történeten, ha az orosz társforgatókönyvíró nem az a Szergej Bodrov Senior, aki a *Kaukázusi fogoly* című filmjével (Mensikovval, valamint Bodrov Juniorral) szintén eljutott az Oscar-jelölés mélypontjáig. Bodrov Sr. ugyanis nagymestere a „hogyan filézzünk ki történeteket, amíg egy kis couleur local-on kívül semmi egyéni jelleg sem marad a filmben”-eljárásnak. Végeredményben a *Kelet-Nyugat* olyan, mintha Balzac írta volna a *Háború és békét*. Nem illik nem dicsérni, de van benne valami zavaróan komikus.

A *Sötét ablak* (szó szerinti fordításban *Szemben – En face*) kevésbé sikerült Hitchcock-paródia az öreg madárbolti vásárló által megkívánt mennyiségű bonyodalommal, ám jóval kevesebb játékosággal, eredetiséggel és leleménnyel, ráadásul az amerikai thriller halálpontos hatásmechanizmusa nélkül. Se hús, se hal. Mintha az elsőfilmes Mathias Ledoux nem merete volna a saját filmjét rendezni, inkább elkészítette a saját verzióját *A Manderley-ház asszonyából*. Kár.

Az a film azonban, amelyik meg sem érdemelné, hogy szó essék róla, *A század gyermekei*. A válogatás egyetlen igazán rossz filmje nem annyira a rendezőé, Diane Kurysé, mint inkább a jelmeztervező-divatdiktátor Christian Lacroix-é. Egy nagyon dekoratív kiállítású 135 perces szövegminta-katalógus. George Sand és Alfred Musset szerelmének története a korrajztól kezdve az egymást szétcincáló szerelmes zsenik lélekrajzán keresztül a női emancipáció kezdetéig sorozatosan kínálja fel az érdekesnél érdekesebb helyzeteket és témákat. Hiába. Az egész film nem tud felmutatni egy dramaturgiailag indokolt történetet. Iskolapéldája a franciákra egyébként jellemző filmtípusra, amikor a hősként kiválasztott nemzeti nagyság egymaga pótolja – az alkotók szerint – a film többi elemét. Annyi művészi értéke és hitelessége van, mint Shakespeare királydrámaíróinak a Hanna-Barbera páros tolmácsolásában. Több mint hiba: bűn.

Főleg azért, mert itt az ellenpélda is arra, hogyan lehet egy történelmi korból üdítően tiszteletlen és szórakoztató filmet készíteni. Nincs az a kritikus, akinek elhittem volna, hogy közönségfilmet lehet csinálni Diderot-ról. *A vágy forradalma* (eredetileg *A szabadgondolkodó – Le libertin*) fő témája: elkészül-e az Erkölc-szócikk az Enciklopédiában? Látom a szponzorokat, amint egymás sarkát tapossák. A film azonban kifejezetten fogyasztható, köszönhetően egy Fisz nevű kismalacnak, egy bigott püspöknek, egy falánk arisztokratának és az egész pimaszul szabad légkörnek. Gabriel Aghion eredményesen mentette át előző nagy sikere, az *Édes Örültség* két legfontosabb alkotóelemét: sajátosan összetett, egyéni humorát (Maguk még a bűn fogalmát is lealacsonyítják! – kiáltja a felháborodott püspök) és Fanny Ardant-t. Remek karakterek, jó helyzetteremtő készség, bátran megszenteltelenített, így portalanított nagyságok és hiteles színészek, élükön – Ardant mellett – a nálunk fájdalmasan ismeretlen Josiane Balasko-val.

Humorban egyébként sincs hiány. A brit filmek (*Sekély sírhant, Fújhatjuk!, Alul semmi, Árvák, Ki érti Jane-t?*) groteszk, keserédes stílusa, amely kevés esendő szereplővel, jó forgatókönyvvel és dialógusokkal széles körben fogyasztható, ámde minőségi produkcióknak adott életet, a francia filmesekre is hatott. Pierre Jolivet *Az én szép kis vállalkozásom* és Catherine Corsini *Az új Éva* című filmjével összetett, végiggondolt, mégis természetes hangvételű produkciók. A biztosítási csalásba keveredett Yvan küzdelme és Camille harmincon túli botladozása itt, a kényszervállalkozók országában, ebben az Ally McBeal-i korszakban nemcsak az ismerős figurák miatt találhat nézőre. Szeretetremlőtoak a szereplők,

hitelesek az abszurditásukban kifejező helyzetek. (Erre legjobb példa *Az új Éva* díszbemutatója, ahol Karin Viard, a Camille-t alakító César-díjas színésznő dicséretesen és teljesen jóindulattal kezdett bele az „Ahányszor mi európaiak idejövünk &...” kezdetű mondatba, mire a Corvin mozi legnagyobb termének közönsége egy emberként szisszent fel és kezdett röhögni kínjában.)

Patrice Leconte *Lány a hídon*-ja bravúrosan kerüli ki az „egyedül nem megy” témájának bukkanóit. Gyengéden megkomponált fekete-fehér képeivel, leheletfinoman giccsesre vett zenéivel létrehozta az erotikus tündérmese kategóriáját. Semmi természetes vagy reális nincs a filmben, ezért felel meg a mese műfajának, aminél nincs alkalmasabb általánosságok hiteles megfogalmazására. Nem mindennapi bravúr. Daniel Auteuil meg is kapta a legjobb színésznek járó César-díjat a férfi főszerepért.

Végül itt van Leos Carax *Pola X*-e. Meghatározhatatlan műfajú, nagyon nehezen meghatározható témájú film. Prült beszéd, de van benne rendszer, mondhatnánk stílszerűen a filmet kezdő Hamlet-idézet után szabadon. Kamasz ez a film a kamaszokra jellemző kíméletlenséggel, tisztasággal, kegyetlenséggel, iszonyatos dühvel és kiszolgáltatottsággal. Nem egy felhasználóbarát mozi, de őszinte a felháborodása és nincs benne egy cseppnyi megalkuvás sem. A Carax-Dépardieu Jr. páros méricskélés nélkül tette bele saját belsőségeit. Egy film védőháló nélkül. Talán ezért talált el az értelmén túli tartományba.

Erős válogatás. Sokszínű, sokarcú, reprezentatívnak tartható minta egy olyan országból, ahol tavaly 181 film készült. Jó minőségű alapanyagok, precíz előkészítés, gondos megmunkálás, dekoratív tálalás. Vitaminokban és természetes összetevőkben gazdag – mint jó salátához illik. Cukorbeteg is fogyaszthatják. És jó ízt hagy maga után.

* Eredetileg *Pédale douce*. A pédale (pedál) a francia szlengben a homoszexuálisokat jelöli nem pejoratív értelemben, a douce édes, lágy, kedves. A '96-os év egyik legnagyobb sikere volt Franciaországban. Magyar forgalmazásba nem került, az RTL Klub egyszer vetítette.

Patrice Leconte
Lány a hídon

